

ДЕТЕРМІНАНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ДЕРЕВООБРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНІ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

©2022 ГУБАРЄВА І. О., ЗІНЧЕНКО В. А., МАНОЙЛЕНКО О. В., БЛАГУН С. І.

УДК 338.45
JEL Classification: L52; O10; O57

Губарева І. О., Зінченко В. А., Манойленко О. В., Благун С. І.

Детермінанти забезпечення конкурентоспроможності деревообробної промисловості в Україні у повоєнний період

Предметом дослідження є теоретичні положення та практичні рекомендації щодо обґрунтування детермінант розвитку деревообробної промисловості України у повоєнний період. Здійснено систематизацію та узагальнення наявних наукових публікацій, що проіндексовані наукометричними базами Scopus та Web of Science за проблемою забезпечення конкурентоспроможності деревообробної промисловості країни. В результаті проведеного дослідження поглиблено теоретичні засади ідентифікації основних змістовних детермінант конкурентоспроможності деревообробної промисловості країн світу на основі застосування інструментарію бібліометричного аналізу (за допомогою VOSviewer v.1.6.10). Виділено 4 контекстних кластери досліджень, присвячених конкурентоспроможності деревообробної промисловості, які включають найбільшу кількість публікацій. Здійснено інтегральне оцінювання конкурентоспроможності окремих видів економічної діяльності деревообробної промисловості України і країн світу. Наведено основні заходи державної підтримки, що буди спрямовані на забезпечення функціонування промислового сектора України під час війни. Визначено проблеми в організації діяльності підприємств деревообробної в умовах військового часу: нестача кваліфікованих кадрів; втрата логістичної інфраструктури, ланцюгів постачання сировини та збуту в регіонах, в яких проводились активні бойові дії; обмеженість доступу до сировини для підприємств, що розташовані в менш заліснених областях України; втрата клієнтської бази; обмеженість із забезпеченням паливно-мастильними матеріалами, запчастинами, обладнанням підприємств у Центральних, Східних і Південних регіонах України; зниження ділової активності в окремих регіонах України тощо. Сформовано драйвери забезпечення конкурентоспроможності деревообробної промисловості України у повоєнний період.

Ключові слова: деревообробна промисловість, конкурентоспроможність, інтегральний показник, бібліометричний аналіз, повоєнний період.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2022-1-33-40>

Рис.: 2. **Формул.:** 2. **Бібл.:** 27.

Губарева Ірина Олегівна – доктор економічних наук, професор, заступник директора Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

E-mail: gubarievairyna@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-9002-5564>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1645815/hubarieva/>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57190439486>

Зінченко Володимир Анатолійович – доктор економічних наук, старший науковий співробітник, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

E-mail: zinchenko.vlan@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4293-7101>

Манойленко Олександр Володимирович – доктор економічних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту і міжнародного бізнесу Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (вул. Кирпичова, 2, корп. У1, Харків, 61002, Україна)

E-mail: aleksvman@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-5979-4077>

Благун Семен Іванович – аспірант, Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника (вул. Шевченка, 57, Івано-Франківськ, 76018, Україна)

E-mail: s.blagun@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8244-8794>

UDC 338.45

JEL Classification: L52; O10; O57

Hubarieva I. O., Zinchenko V. A., Manoilenko O. V., Blahun S. I. Determinants of Maintaining the Competitiveness of the Woodworking Industry in Ukraine in the Postwar Period

Theoretical provisions and practical recommendations for identifying the determinants of woodworking industry development in Ukraine in the postwar period make up the subject of the study. The existing research papers indexed by scientometric databases Scopus and Web of Science on maintaining the competitiveness of the woodworking industry in Ukraine have been systematized and generalized. The research results in deepening the theoretical basis for identifying the basic meaningful determinants of competitiveness of the woodworking industry in various countries grounded on using bibliometric analysis tools (by means of VOSviewer v.1.6.10). Four contextual research clusters on the competitiveness of the woodworking industry, which include the largest number of publications, are identified. An integrated assessment is made of competitiveness shown by certain types of economic activity carried out by the woodworking industry in Ukraine and the world. The main measures of state support aimed at maintaining the work of Ukraine's industrial sector during the war are presented. The following problems in organizing the activity of the woodworking enterprises in wartime are defined: lack of qualified personnel; loss of logistics infrastructure, supply chains, and sales in the regions where active hostilities took place; limited access to raw materials for enterprises located in less forested regions of Ukraine; loss of customer base; limited supply of fuels and lubricants, spare parts, equipment of enterprises in the Central, Eastern and Southern regions of Ukraine; reduction of business activity in some regions of Ukraine, etc. Drivers of maintaining the competitiveness of Ukraine's woodworking industry in the postwar period have been formed.

Keywords: woodworking industry, competitiveness, integrated indicator, bibliometric analysis, post-war period.

Fig.: 2. **Formulae:** 2. **Bibl.:** 27.

Hubarieva Iryna O. – Doctor of Sciences (Economics), Professor, Deputy Director of the Research Centre of Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (2 floor 1a Inzhenernyi Ln., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: gubarievairyna@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-9002-5564>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1645815/hubarieva/>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57190439486>

Zinchenko Volodymyr A. – Doctor of Sciences (Economics), Senior Research Fellow, Research Centre of Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (2 floor 1a Inzhenernyi Ln., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: zinchenko.vlan@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4293-7101>

Manoilenko Oleksandr V. – Doctor of Sciences (Economics), Professor, Director of the Educational and Scientific Institute of Economics, Management and International Business of the National Technical University (building U1, 2 Kyrpychova Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: aleksvman@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-5979-4077>

Blahun Semen I. – Postgraduate Student, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (57 Shevchenka Str., Ivano-Frankivsk, 76018, Ukraine)

E-mail: s.blahun@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8244-8794>

Вступ. Одними з ключових напрямів відновлення зруйнованої після війни економіки України має стати відродження промислового сектора, створення нових робочих місць, підтримка малих і середніх підприємств. У повоєнний період стратегічно важливим для українського промислового сектора є забезпечення його конкурентоспроможності та подальше інтегрування в глобальні ланцюги створення додаткової вартості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Про актуальність проблеми забезпечення конкурентоспроможності промисловості свідчить активність цитування публікацій за цим напрямом у наукометричних базах.

Так, у наукометричній базі Scopus за ключовими словами «конкурентоспроможність промисловості» (industrial competitiveness) зареєстровано 13078 публікацій, а у Web of Science – 14305 публікацій.

До топ-5 найбільш цитованих публікацій щодо проблеми конкурентоспроможності промисловості, проіндексованих наукометричною базою Scopus протягом 1967–

2022 рр., потрапили роботи: Teece D. (2007) [1] – 5416 цитувань, Jansen J. та інші (2006) [2] – 1743 цитування, Maskell P., Malamborg A. (1999) [3] – 1404 цитування, Martin R., Sunley P. [4] – 1380 цитувань, Humphrey J., Schmitz H. (2002) [5] – 1288 цитувань.

До топ-5 найбільш цитованих публікацій щодо проблеми конкурентоспроможності промисловості, проіндексованих наукометричною базою Web of Science протягом 1972–2022 рр., потрапили роботи: Porter M. Vanderlinde C. (1995) [6] – 3702 цитування, Bansal P, Roth K. [7] – 1707 цитувань, Sharma S., Vredenburg H. (1998) [8] – 1286 цитувань, Jaffe A. B. та інші (1995) [9] – 959 цитувань, Malberg A., Mascell P. (2002) [10] – 799 цитувань.

Серед найбільш цитованих публікацій щодо проблеми конкурентоспроможності промисловості, проіндексованих наукометричними базами Scopus та Web of Science, необхідно виділити роботу D. Teece (2007) [1] (5416 цитувань у наукометричній базі Scopus та 4562 цитувань у базі Web of Science), в якій досліджуються природа та мікро-

основи можливостей, необхідних для підтримки високої ефективності підприємства у відкритій економіці для забезпечення конкурентоспроможності.

На окрему увагу заслуговують роботи М. Porter (1995; 2000; 2003) [6; 11; 12], які присвячені розробці теорії динамічної стратегії та локальним кластерам у глобальній економіці, їх розташуванню, конкуренції і впливу на економічний розвиток, а також пошуку компромісу між екологічним регулюванням та конкурентоспроможністю.

У цьому дослідженні зосередимо увагу на забезпечення конкурентоспроможності деревообробної промисловості країни.

Деревообробна промисловість є однією з важливих складових лісопромислового комплексу України та країн світу, що складається з видів економічної діяльності, які відносяться до різних переділів за складністю технологій виробництва, величиною валової доданої вартості та ефективністю як для економіки держави в цілому, так і для суб'єктів господарювання.

Метою цього дослідження є визначення напрямів забезпечення конкурентоспроможності деревообробної промисловості України у повоєнний період.

Базуючись на аналізі публікацій щодо проблем забезпечення конкурентоспроможності промисловості, на наш погляд, подальших досліджень потребує цілий ряд питань, серед яких такі:

- яким чином рівень конкурентоспроможності окремих видів економічної діяльності впливає на рівень конкурентоспроможності деревообробної промисловості країни;
- які закономірності розвитку деревообробної промисловості можуть бути виявлені в групах країн світу;
- які детермінанти забезпечення конкурентоспроможності деревообробної промисловості України у повоєнний період.

Виклад основного матеріалу. Здійснимо систематизацію та узагальнення наявних наукових публікацій, що проіндексовані наукометричними базами Scopus та Web of Science, за проблемою забезпечення конкурентоспроможності деревообробної промисловості країни.

За результатами попереднього аналізу наукових публікацій з питань конкурентоспроможності деревообробної промисловості, що проіндексовані наукометричними базами Scopus та Web of Science, встановлено, що серед публікацій, проіндексованих у наукометричній базі Scopus, найдавнішою статтею, що присвячена конкурентоспроможності деревообробної промисловості, є робота В. Carlsson, L. Ohlsson (1976 р.) [13], в якій визначено структурні детермінанти експортної конкурентоспроможності Швеції – наявність вітчизняної лісової сировини у поєднанні з високою капітаємністю та інвестиціями на впровадження інновацій в деревообробну промисловість.

Своєю чергою, однією з найсвіжіших публікацій з визначеної проблематики, проіндексованих у наукометричній базі Scopus, є стаття Kříšť'Áková S. та ін (2018) [14], яка присвячена оцінці ефективності деревообробних підприємств Словаччини та Болгарії.

Натомість серед публікацій, проіндексованих наукометричною базою Web of Science, найдавнішим документом з проблеми конкурентоспроможності деревообробної промисловості є стаття Н. Kato (1974 р.) [12], яка присвячена оцінці конкурентоспроможності деревообробних станків.

Однією з найсвіжіших публікацій з визначеної проблематики, проіндексованих у наукометричній базі Web of Science, є стаття J. Michal та ін. [16], в якій запропоновано модель сталого розвитку деревообробних підприємств Чехії.

Для виявлення контекстуальних і часових закономірностей розвитку представлення в науковій літературі досліджень за проблемою забезпечення конкурентоспроможності деревообробної промисловості проведено бібліометричний аналіз наукових публікацій, що індексуються в наукометричних базах даних Scopus та Web of Sciences із використанням інструментарію VOSviewer v. 1.6.10 [17]. Пошук було здійснено за ключовими словами «competitiveness wood industry».

На рис. 1 наведено мережеву візуалізацію цитування статей з питань конкурентоспроможності деревообробної промисловості, яку було реалізовано за допомогою інструментарію VOSviewer.

Враховуючи результати бібліометричного аналізу, наведеного на рис. 1, можна виділити 4 контекстних кластери досліджень, присвячених конкурентоспроможності деревообробної промисловості, які включають найбільшу кількість публікацій, а саме:

1 кластер, до нього потрапили публікації, в яких представлено методи оцінки конкурентоспроможності, результати моделювання та прогнозування розвитку галузі, фактори впливу на забезпечення конкурентоспроможності деревообробної промисловості країни;

2 кластер формують роботи, присвячені дослідженню особливостей забезпечення конкурентоспроможності деревообробної промисловості країн світу, порівняльному аналізу рівня конкурентоспроможності країн ЄС, оцінці динаміки глобального ринку продукції з деревини, імпорту та експорту;

до 3 кластера потрапили роботи, що сфокусовані на ідентифікації двосторонніх взаємозв'язків між конкурентоспроможністю деревообробної промисловості та сталим розвитком, зеленій економіці, вторинній переробці продукції деревообробної промисловості, ресурсозбереженню;

4 кластер включає публікації, присвячені проблемам забезпечення конкурентоспроможності підприємств деревообробної промисловості, розвитку малого бізнесу та окремих видів економічної діяльності деревообробної промисловості (лісопилне виробництво, виробництво фурнітури), впровадженню інновацій, формуванню бізнес-стратегії.

Грунтуючись на результатах бібліометричного аналізу та даних щорічних аналітичних звітів світового ринку лісових ресурсів Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО) та Європейської економічної комісії ООН (ЄЕК) [18; 19], було запропоновано рекомендації щодо вдосконалення методичного підходу до оцінки кон-

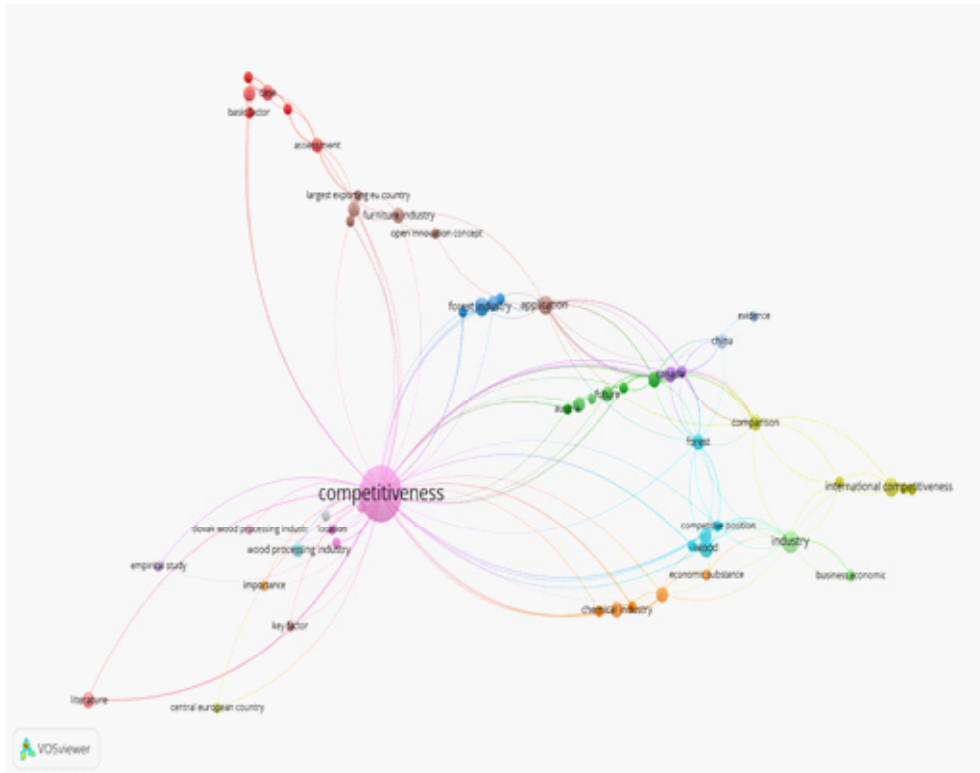

Рис. 1. Мережева візуалізація цитування статей з питань конкурентоспроможності деревообробної промисловості, реалізована за допомогою інструментарію VOSviewer

Джерело: сформовано авторами

курентоспроможності окремих видів економічної діяльності деревообробної промисловості.

Як показало проведене дослідження, три види економічної діяльності деревообробної промисловості: виробництво пиломатеріалів, виробництво шпону та виробництво листових деревних матеріалів, визначають рівень розвитку та ефективність функціонування деревообробної промисловості країни в цілому.

Для оцінки конкурентоспроможності деревообробної промисловості країни пропонується така система часткових показників:

- частка виробництва видів економічної діяльності в загальному обсягу виробництва деревообробної промисловості;
- частка експорту в обсягу виробництва видів економічної діяльності деревообробної промисловості;
- імпортозалежність видів економічної діяльності деревообробної промисловості [20].

Інтегральну оцінку конкурентоспроможності видів економічної діяльності деревообробної промисловості країни ($I_{ДП}$) пропонується здійснювати за допомогою формули:

$$I_{ДП} = \sum_{z=1}^3 a_z K_{zj}, \quad (1)$$

де a_z – коефіцієнт варіації комплексного показника оцінки конкурентоспроможності виробництва z -го виду економічної діяльності деревообробної промисловості країни;

3 – кількість видів економічної діяльності деревообробної промисловості країни;

3 – кількість видів економічної діяльності деревообробної промисловості країни;

K_{zj} – комплексний показник оцінки конкурентоспроможності виробництва z -го виду економічної діяльності деревообробної промисловості j -ї країни, розраховується за формулою:

$$K_{zj} = \sum_{l=1}^3 \beta_{lz} X_{lzj}, \quad (2)$$

де β_{lz} – коефіцієнт варіації l -го часткового показника оцінки конкурентоспроможності виробництва z -го виду економічної діяльності деревообробної промисловості країни;

X_{lzj} – l -й частковий показник оцінки конкурентоспроможності виробництва z -го виду економічної діяльності деревообробної промисловості j -ї країни;

3 – кількість часткових показників оцінки конкурентоспроможності окремого виду економічної діяльності деревообробної промисловості країни.

На рис. 2 наведено діаграму розподілу України та країн світу за інтегральним показником оцінки конкурентоспроможності видів економічної діяльності деревообробної промисловості в 2020 р.

Як видно з рис. 2, до країн-лідерів з 36 досліджуваних країн світу за рівнем конкурентоспроможності дере-

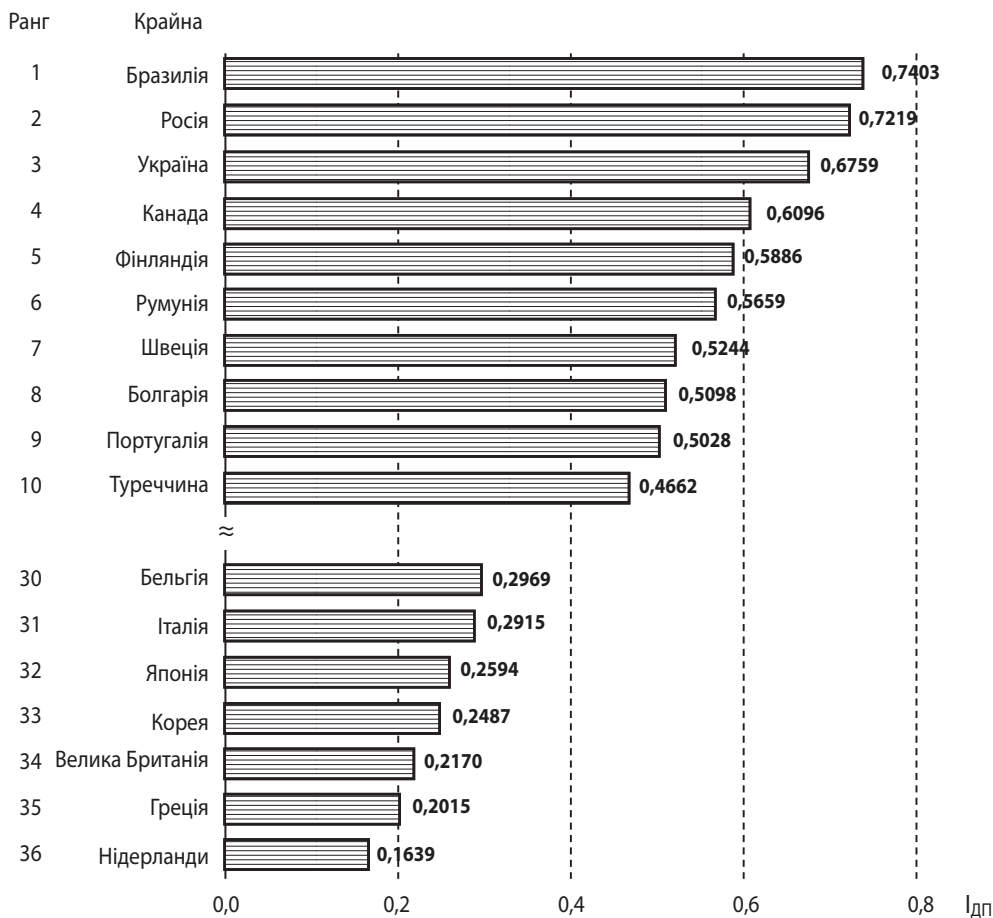

Рис. 2. Діаграма розподілу України та країн світу за інтегральним показником конкурентоспроможності деревообробної промисловості у 2020 р.

Джерело: сформовано авторами

вообробної промисловості в 2020 р. увійшли: Бразилія (0,7403), Росія (0,7219), Україна (0,6759), Канада (0,6096), Фінляндія (0,5886).

До групи країн світу з низьким рівнем інтегрального показника оцінки конкурентоспроможності деревообробної промисловості увійшли такі країни, як: Нідерланди (0,1639), Греція (0,2015), Великобританія (0,2170), Корея (0,2487), Японія (0,2584) та Італія (0,2915).

Проведений аналіз дозволяє рекомендувати для групи країн-лідерів за рівнем конкурентоспроможності деревообробної промисловості (в тому числі Україні) зосередити увагу на збільшенні експорту товарів деревообробки з високою доданою вартістю, таких як листові деревні матеріали.

Під час військової агресії з боку Росії загострилися питання створення умов для запобігання та мінімізації економічних втрат, і поширення рецесії у промисловому секторі України. В період активної фази військових дій промислові підприємства, що були розташовані в Центральних, Східних та Південних областях України, тимчасово, повністю або частково призупинили свою діяльність, а в деяких випадках були знищені чи розграбовані окупантами.

З метою забезпечення функціонування промислового сектора України та підтримки підприємництва під час війни парламентом та урядом було запроваджено ряд заходів, які спрямовані на:

- послаблення вимог щодо ведення бізнесу (спрощено умови для відкриття та подальшого ведення бізнесу [21]; припинено проведення планових та позапланових заходів державного нагляду в усіх сферах господарської діяльності [22]; послаблено вимоги щодо отримання та перевірок дозвільних документів (ліцензій) [23] та ін.);
- зменшення податкового тиску, спрощення і поліпшення податкових правил на період воєнного стану [24];
- розширення кредитування та отримання компенсацій для бізнесу (отримання роботодавцями компенсації в розмірі 6500 грн щомісячно за кожного працевлаштованого вимушеного переселенця під час воєнного стану та протягом 30 днів після його завершення [25]; надано можливість отримання кредиту до 60 млн грн будь-якому підприємству під 0 % на час воєнного стану, а після закінчення

воєнних дій за ставкою 5 %, за програмою «Доступні кредити «5-7-9 %»; введення «кредитних канікул» тощо;

- релокацію бізнесу – запроваджено програму переміщення підприємств з територій, що наближені або знаходяться у зоні бойових дій, в безпечні регіони Західної України [26].

В умовах військового стану підприємства деревообробної промисловості зіштовхнулися з рядом проблем:

- нестача кваліфікованих кадрів, що пов'язана з масовою евакуацією населення з зон бойових дій до Західних областей України та за кордон, мобілізацією військовозобов'язаних до лав збройних сил України та вступом працівників підприємств до територіальної оборони;
- втрата логістичної інфраструктури, ланцюгів постачання сировини та збуту в регіонах, в яких проводились активні бойові дії;
- обмеженість доступу до сировини для підприємств, що розташовані в менш заліснених областях України (заміновані ліси, зруйнована інфраструктура);
- втрата клієнтської бази (розірвання контрактів у зв'язку з неможливістю виконання зобов'язань підприємствами деревообробної промисловості під час війни, зниження купівельної спроможності та зміна пріоритетів у клієнтів);
- обмеженість із забезпеченням паливно-мастильними матеріалами, запчастинами, обладнанням підприємств у Центральних, Східних і Південних регіонах України;
- зниження ділової активності через введення комендантських годин, обмеження доступу до отримання адміністративних послуг тощо.

До драйверів забезпечення конкурентоспроможності деревообробної промисловості України у повоєнний період необхідно віднести:

- збільшення експорту продукції з деревини з високою доданою вартістю до країн ЄС. П'ятий пакет санкцій Європейського Союзу проти Російської Федерації за вторгнення в Україну включає ембарго на імпорт виробів з дерева. Під заборону ЄС на імпорт лісопродукції з Росії потрапили деревина та вироби з неї, деревне вугілля, деревна маса, крафт-папір та деякі види крафт-картону, а також меблі та її частини. Українські деревовиробники мають можливість зайняти звільнену нішу на європейському ринку товарів;
- розширення внутрішнього ринку збуту. Одним із пріоритетів повоєнного відновлення України є створення належних житлових і побутових умов внутрішньо переміщених осіб, відбудова зруйнованого житла та інфраструктури, що потребуватиме збільшення обсягів виробництва продукції з деревини для будівельної та меблевої галузей;
- державна підтримка деревообробних підприємств, які втратили виробничі потужності або зазнали інших втрат від воєнних дій. Програма дер-

жавної підтримки деревообробних підприємств, які втратили виробничі потужності або зазнали інших втрат від воєнних дій, повинна включати: надання можливості безоплатного користування земельними ділянками або майновими комплексами комунальної чи державної власності, придатними для організації виробництва; отримання в довгострокове безоплатне використання виробничих потужностей (цехів, майнових комплексів, обладнання тощо) лісогосподарських державних підприємств; відкриття для деревообробних підприємств, які втратили виробництво через війну, безперешкодний доступ до лісосировини за фіксованими цінами або передавати їм сировину з можливістю відстрочки оплати на умовах визначених урядом [27];

- модернізація, екологізація та інноваційний розвиток деревообробної промисловості України за рахунок інвестицій, грантових програм, фінансування з державного бюджету;
- інституційне забезпечення. Важливими напрямками забезпечення конкурентоспроможності деревообробної промисловості України у повоєнний період є впровадження заборони експорту всієї української деревини в необробленому вигляді, перегляд розмірів рентних та інших платежів і зборів у зв'язку зі зростанням цін на ресурси, створення пільгових умов для бізнесу у регіонах постраждалих від війни.

Таким чином, проведене дослідження дозволило сформулювати такі основні висновки:

1. В результаті проведеного дослідження поглиблено теоретичні засади ідентифікації основних змістовних детермінант конкурентоспроможності деревообробної промисловості країн світу на основі застосування інструментарію бібліометричного аналізу (за допомогою VOSviewer v.1.6.10).
2. Виділено 4 контекстних кластери досліджень, присвячених конкурентоспроможності деревообробної промисловості, які включають найбільшу кількість публікацій (перший кластер сфокусований на вдосконаленні методів оцінки конкурентоспроможності деревообробної промисловості; другий – на дослідженні особливостей забезпечення конкурентоспроможності деревообробної промисловості в країнах світу; третій – на ідентифікації двосторонніх взаємозв'язків між конкурентоспроможністю деревообробної промисловості та цілями сталого розвитку, зеленої економіки, вторинній переробці продукції, ресурсозбереженню; четвертий – на формуванні конкурентної бізнес-стратегії розвитку деревообробних підприємств. Отримані теоретичні висновки й узагальнення стали основою для формування системи показників для оцінки конкурентоспроможності видів економічної діяльності деревообробної промисловості країни.
3. Здійснено інтегральне оцінювання конкурентоспроможності окремих видів економічної діяль-

ності деревообробної промисловості України і країн світу. До країн-лідерів за рівнем конкурентоспроможності деревообробної промисловості в 2020 р. увійшли: Бразилія (0,7403), Росія (0,7219), Україна (0,6759), Канада (0,6096), Фінляндія (0,5886). До групи країн світу з низьким рівнем інтегрального показника оцінки конкурентоспроможності деревообробної промисловості увійшли такі країни, як: Нідерланди (0,1639), Греція (0,2015), Велика Британія (0,2170), Корея (0,2487), Японія (0,2584) та Італія (0,2915). Проведений аналіз дозволяє рекомендувати для групи країн-лідерів за рівнем конкурентоспроможності деревообробної промисловості (в тому числі Україні), зосередити увагу на збільшенні експорту товарів деревообробки з високою доданою вартістю, таких як листові деревні матеріали.

4. Обґрунтовано детермінанти забезпечення конкурентоспроможності деревообробної промисловості України у повоєнний період.

ЛІТЕРАТУРА

1. Teece D. J. Explicating dynamic capabilities: The nature and microfoundations of (sustainable) enterprise performance. *Strategic Management Journal*. 2007. Vol. 28 (13). P. 1319–1350.
2. Jansen J. J. P., Van Den Bosch F. A. J., Volberda H. W. Exploratory innovation, exploitative innovation, and performance: Effects of organizational antecedents and environmental moderators. *Management Science*. 2006. Vol. 52 (11). P. 1661–1674.
3. Maskell P., MalMBERG A. Localised learning and industrial competitiveness. *Cambridge Journal of Economics*. 1999. Vol. 23 (2). P. 167–185.
4. Martin R., Sunley P. Deconstructing clusters: Chaotic concept or policy panacea? *Journal of Economic Geography*. 2003. Vol. 3 (1). P. 5–35.
5. Humphrey J., Schmitz H. How does insertion in global value chains affect upgrading in industrial clusters? *Regional Studies*. 2002. Vol. 36 (9). P. 1017–1027.
6. Porter M. E., Vanderlinde C. Toward a New Conception of the Environment-Competitiveness Relationship. *Journal of Economic Perspectives*. 1995. Vol. 9 (4). P. 97–118.
7. Bansal P., Roth K. Why companies go green: A model of ecological responsiveness. *Academy of Management Journal*. 2000. Vol. 43 (4). P. 717–736.
8. Sharma S. Vredenburg H. Proactive corporate environmental strategy and the development of competitively valuable organizational capabilities. *Strategic Management Journal*. 1998. Vol. 19 (8). P. 729–753.
9. Jaffe A. B., Peterson S. R., Portny P. R., Stavins R. N. Environmental-Regulation and the Competitiveness of United-States Manufacturing – What does the Evidence tell US. *Journal of Economic Literature*. 1995. Vol. 33 (1). P. 132–163.
10. Malberg A., Mascell P. The elusive concept of localization economies: towards a knowledge-based theory of spatial clustering. *Environment and Planning A-Economy and Space*. 2002. Vol. 34 (3). P. 429–449.
11. Porter M. E. Location, competition, and economic development: Local clusters in a global economy. *Economic Development Quarterly*. 2000. Vol. 14 (1). P. 15–34.
12. Porter M. E. The economic performance of regions. *Regional Studies*. 2003. Vol. 37 (6-7). P. 545–546.
13. Carlsson B., Ohlsson L. Structural determinants of Swedish foreign trade. A test of the conventional wisdom. *European Economic Review*. 1976. Vol. 7 (2). P. 165–174.
14. Krišt'Áková S., Neykov N., Antov P., Sedláčiková M., Reh R., Halalisan A.-F., Hajdúchová I. Efficiency of wood-processing enterprises – evaluation based on dea and mpi: A comparison between Slovakia and Bulgaria for the period 2014–2018. *Forests*. 2021. Vol. 12 (8). P. 1026.
15. Kato H. Woodworking Machines need Better Competitiveness. *Business Japan*. 1974. Vol. 19 (8). P. 91–&.
16. Michal J., Brezina D., Safarik D., Babuka R. Sustainable Development Model of Performance of Woodworking Enterprises in the Czech Republic. *Forests*. 2021. Vol. 12 (6). 672.
DOI: 10.3390/f12060672
17. VOSviewer. URL: <https://www.vosviewer.com/>
18. Forestry Production and Trade. URL: <http://www.fao.org/faostat/en/#data/FO>
19. Ежегодный обзор рынка лесных товаров, 2019–2020 годы. Рим: ЕЭК ООН/ФАО, 2020. 103 с.
20. Hubarieva I., Hubariev O., Zinchenko V., Pronoza P. Ensuring the Competitiveness of the Ukrainian Woodworking Industry in the Post-Pandemic Period International Scientific and Practical Conference «Sustainable Development in the Post-Pandemic Period» (SDPPP-2021). SHS Web of Conferences. Vol. 126. 02001 (2021).
DOI: 10.1051/shsconf/202112602001
21. Деякі питання забезпечення провадження господарської діяльності в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.03.2022 № 314. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-zabezpechennya-provazhennya-gospodarskoyi-diyalnosti-v-umovah-voennogo-stanu-314>
22. Про припинення заходів державного нагляду (контролю) і державного ринкового нагляду в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 13.03.2022 № 303. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/303-2022-p#Text>
23. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану: Закон України від 03.03.2022 № 2118-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2118-20#Text>
24. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України від 15.03.2022 № 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>
25. Про затвердження Порядку надання роботодавцю компенсації витрат на оплату праці за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану в Україні: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.03.2022 № 331. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/331-2022-p#Text>
26. Програма релокації підприємств. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=3e766cf9-f3ca-4121-8679-e4853640a99a&title=ProgramaRelokatsiiPidprimstv>
27. Місюра О. Деревообробна галузь в умовах війни: проблеми і шляхи рішення. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2022/04/15/685777/>

REFERENCES

- Bansal, P., and Roth, K. "Why companies go green: A model of ecological responsiveness". *Academy of Management Journal*, vol. 43 (4) (2000): 717-736.
- Carlsson, B., and Ohlsson, L. "Structural determinants of Swedish foreign trade. A test of the conventional wisdom". *European Economic Review*, vol. 7 (2) (1976): 165-174.
- "Forestry Production and Trade". <http://www.fao.org/faostat/en/#data/FO>
- Hubarieva, I. et al. "Ensuring the Competitiveness of the Ukrainian Woodworking Industry in the Post-Pandemic Period". *Sustainable Development in the Post-Pandemic Period*, vol. 126. 02001 (2021).
DOI: 10.1051/shsconf/202112602001
- Humphrey, J., and Schmitz, H. "How does insertion in global value chains affect upgrading in industrial clusters?" *Regional Studies*, vol. 36 (9) (2002): 1017-1027.
- Jaffe, A. B. et al. "Environmental-Regulation and the Competitiveness of United-States Manufacturing - What does the Evidence tell US". *Journal of Economic Literature*, vol. 33 (1) (1995): 132-163.
- Jansen, J. J. P., Van Den Bosch, F. A. J., and Volberda, H. W. "Exploratory innovation, exploitative innovation, and performance: Effects of organizational antecedents and environmental moderators". *Management Science*, vol. 52 (11) (2006): 1661-1674.
- Kato, H. "Woodworking Machines Need Better Competitiveness". *Business Japan*, vol. 19 (8) (1974): 91.
- Krist'akova, S. et al. "Efficiency of wood-processing enterprises - evaluation based on dea and mpi: A comparison between Slovakia and Bulgaria for the period 2014-2018". *Forests*, vol. 12 (8) (2021): 1026.
- [Legal Act of Ukraine] (2022). <https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-zabezpechennya-provazhennya-gospodarskoyi-diyalnosti-v-umovah-voyennogo-stanu-314>
- [Legal Act of Ukraine] (2022). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/303-2022-n#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2022). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2118-20#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2022). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2022). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/331-2022-n#Text>
- Malberg, A., and Mascell, P. "The elusive concept of localization economies: towards a knowledge-based theory of spatial clustering". *Environment and Planning A-Economy and Space*, vol. 34 (3) (2002): 429-449.
- Martin, R., and Sunley, P. "Deconstructing clusters: Chaotic concept or policy panacea?" *Journal of Economic Geography*, vol. 3 (1) (2003): 5-35.
- Maskell, P., and Malamberg, A. "Localised learning and industrial competitiveness". *Cambridge Journal of Economics*, vol. 23 (2) (1999): 167-185.
- Michal, J. et al. "Sustainable Development Model of Performance of Woodworking Enterprises in the Czech Republic". *Forests*, vol. 12 (6) (2021): 672.
DOI: 10.3390/f12060672
- Misiura, O. "Derevoobrobna haluz v umovakh viiny: problemy i shliakhy rishennia" [Woodworking Industry in Conditions of War: Problems and Solutions]. <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2022/04/15/685777/>
- "Prohrama relokatsii pidpriemstv" [Enterprise Relocation Program]. [https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=3e766cf9-f3ca-4121-8679-e4853640a99a&title=Programa RelokatsiiPidprimstv](https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=3e766cf9-f3ca-4121-8679-e4853640a99a&title=Programa%20relokatsii%20pidpriemstv)
- Porter, M. E. "Location, competition, and economic development: Local clusters in a global economy". *Economic Development Quarterly*, vol. 14 (1) (2000): 15-34.
- Porter, M. E. "The economic performance of regions". *Regional Studies*, vol. 37 (6-7) (2003): 545-546.
- Porter, M. E., and Vanderlinde, C. "Toward a New Conception of the Environment-Competitiveness Relationship". *Journal of Economic Perspectives*, vol. 9 (4) (1995): 97-118.
- Sharma, S., and Vredenburg, H. "Proactive corporate environmental strategy and the development of competitively valuable organizational capabilities". *Strategic Management Journal*, vol. 19 (8) (1998): 729-753.
- Teece, D. J. "Explicating dynamic capabilities: The nature and microfoundations of (sustainable) enterprise performance". *Strategic Management Journal*, vol. 28 (13) (2007): 1319-1350.
VOSviewer. <https://www.vosviewer.com/>
- Yezhegodnyy obzor rynka lesnykh tovarov, 2019-2020 gody* [Forest Products Annual Market Review 2019-2020]. Rome: EEK OON/FAO, 2020.

Стаття надійшла до редакції 04.03.2022 р.